

Навучанне дашкольнікаў роднай мове

З М Е С Т

Ад аўтара

Азняямленне дашкольнікаў з асноўнымі моўнымі паняццямі

Слова

Гук і гукавы бок слова

Складовая будова слова

Сказ

Навучанне грамаце

Метад навучання грамаце

Фанетыка і графіка беларускай мовы

Развіццё фанематычнага слыху дзяцей

Фарміраванне гукавога аналізу слова

Азняямленне з галоснымі літарамі і фарміраванне пазіцыйнага чытання

Азняямленне з зычнымі літарамі і фарміраванне асноўнага механізма чытання

Прыкладныя канспекты заняткаў па навучанні грамаце

Старэйшая група

Падрыхтоўчая група

А Д АЎТАРА

Адной з галоўных задач усебаковай падрыхтоўкі дзяцей да школы з'яўляецца навучанне дашкольнікаў роднай мове. Паспяховае развіццё мовы ў дашкольным узросце мае рашаючае значэнне для паступовага сістэматычнага вывучэння роднай мовы ў пачатковай, а затым і сярэдняй школе.

З першых дзён школьнага навучання мова з'яўляецца для першакласнікаў прадметам вывучэння. Таму ўжо ў дзяцей дашкольнага ўзросту неабходна фарміраваць элементарнае ўсведамленне мовы як асобай аб'ектыўнай з'явы.

Даследаванні савецкіх і замежных вучоных-лінгвістаў, псіхолагаў паказалі, што пяты-шосты год жыцця з'яўляецца перыядам найбольш высокай моўнай здольнасці дзіцяці. Таму і ўводзіць дашкольнікаў у гукавую сістэму роднай мовы мы пачынаем у сярэдняй групе дзіцячага сада.

Праграма выхавання ў дзіцячым садзе ставіць задачу пазнаёміць ужо чатырохгадовых дзяцей з такімі моўнымі паняццямі, як “слова” і “гук”. У гэтым узросце дзеці засвойваюць спосаб вылучэння гукаў у слове (вымаўленне слова з інтанацыйным падкрэсліваннем гука, які вылучаецца). Акцэнт робіцца на засваенні дзецьмі адзінага спосабу вылучэння любога гука ў слове, а не на знаёмстве дзяцей з пэўным гукам. Акрамя таго, на занятках па навучанню роднай мове ў сярэдняй групе ажыццяўляецца развіццё фанематычнага слыху дзяцей і падрыхтоўка іх да авалодання гукавых аналізм слоў.

У старэйшай групе працягваецца азнаямленне дашкольнікаў з асноўнымі паняццямі мовы. Дзеці атрымліваюць уяўленні аб складовай будове слова, аб славесным націску. Веды пяцігадовых дашкольнікаў пашыраюцца, калі яны знаёмяцца са складам.

Праграма выхавання ў дзіцячым садзе прадугледвае навучанне дашкольнікаў грамаце, якое адбываецца ў старэйшай і падрыхтоўчай групах па метаду, распрацаванаму Д. Б. Эльконіным і Л. Я. Журавай. Навучанне грамаце – гэта першы крок у адзіным працэсе авалодання дзецьмі роднай

мовай, “своеасаблівыя ўводзіны ў вывучэнне мовы”¹. Адна з асноўных задач навучання грамаце – навучыць дзяцей чытаць на матэрыяле ўсяго алфавіта і выкладваць з літар разразной азбукі словы, напісанне якіх не разыходзіцца з вымаўленнем, а таксама сказаў з такіх слоў. Другой задачай навучання грамаце з’яўляецца падрыхтоўка дзяцей да пісьма. Але на гэтым пытанні дадзены дапаможнік не спыняецца.

Улічваючы ўзроставыя асаблівасці дашкольнікаў, на занятках праводзяцца дыдактычныя гульні, у працэсе якіх дзеці авалодваюць складанымі разумовымі аперацыямі аналізу (гукавы аналіз слоў, славесны аналіз сказаў), сінтэзу (чытанне складоў і слоў, складанне сказаў), параўнання (параўнанне слоў па колькасці гукаў і гукавому складу), абстрагавання (падбіранне слоў па мадэлях).

Такім чынам, асноўнае ў навучанні дзяцей роднай мове – гэта авлоданне ўменнямі працаваць над гукавым бокам слова і лёгка арыентавацца ў славесным складзе слова, уменнямі, якія маюць рашаючае значэнне для вывучэння мовы ў агульнаадукацыйнай школе.

¹ Эльконин Д. Б. Как учить детей читать. – М., 1976, с. 20.